

pojatí, čímž by jednak nároku na výslužné, jednak i titulu »úředníci výpomocní dosáhli.«

**Daň:**

Denní mzda za práce a služby spadá dle jasného ustanovení § 4 pát. o dani z příjmu pod předpisy pro II. třídu příjmů platné, vybírá se tedy daň z denní mzdy, pokud roční příjem její obnos 630 zl. r. m. převyšuje. (Výn. min. fin. ze dne 25. února 1850 č. 32.697.)

**Divadla.**

I. T. zv. divadelní řád (nař. min. vnitra dne 25. listopadu 1850 č. 454 ř. z.) obsahuje všeobecná ustanovení, týkající se hlavně divadelní censury. Nejdůležitější z nich jsou tato:

Ke každému dílu divadelnímu, ať se jmenuje jakkoli, jest zapotřebí, aby dříve nežli se ponejprv provozuje, dal k tomu místodržitel, resp. dle místodržitel. nařízení pro král. České ze dne 25. července 1867 č. 2440 v Praze a polic. obvodu Pražském policejní ředitelství, v Liberci magistrát a na venkově okresní hejtmanství, zvláštní povolení. Podnikatel, pokud se týče zástupce jeho, odpovídá za to, aby se žádné divadelní dílo bez povolení místodržitelova, resp. dotyčného úřadu, neprovozovalo a aby se při představování bedlivě tohoto povolení šetřilo. (§ 3.)

Povolení ku provozování nabyté platí toliko pro toho podnikatele a pro to divadlo, jež se výslovně v něm jmenují. Avšak díla divadelní, která s povolením byla již provozována na divadle hlavního města korunní země, nemají k dalšímu provozování na některém jiném divadle téže země korunní potřebí žádného nového povolení. (§ 4.)

Povolení dané ku provozování může z příčin veřejného řádu se týkajících každé chvíle býti odvoláno. (§ 5.)

Státním úřadům bezpečnosti (hejtmanstvím a policejnímu ředitelství) náleží přihlížeti k tomu, aby představení jen po nabytém povolení a ve srovnalosti s ním se konala, pak aby způsob provozování (vedení ve scénu, oděv atd.) neobsahoval ničeho, co by dávalo pohoršení a uráželo veřejnou slušnost. Úřad bezpečnosti jest vůbec k tomu povolán, aby přihlížel k udržování pokoje, pořádku a slušnosti při provozování a zabráňoval všelikému rušení veřejné zábavy. Žádají-li toho důležité příčiny, může úřad tento provozování kusu docela aneb z části zapověditi i pokračování v započatém již představení zastaviti, má si však později schválení toho od místodržitele vyžádati. Ve případech mimořádných má i moc dům dát vykliditi a zavřiti. (§ 6.)

Z rozhodnutí místodržitelova může divadelní podnikatel podati stížnost ku min. vnitra a z rozhodnutí úřadů nižších ku místodržitelství. (§ 7.) Divadelní řád neustanovuje sice nic o lhůtě stížnosti, avšak jest to patrně lhůta 14denní.

Přestoupení divadelního řádu trestá se jako přečin peněžitou pokutou od 50 do 500 zl. konv. m., a jsou-li při tom přitěžující okolnosti, mimo to vězením až do tří měsíců bez ohledu na soudní stíhání, k němuž by obsah kusů provozovaných mohl zavdati příčinu. (§ 8.) Otázku, který ze státních úřadů bezpečnosti jest příslušný vynésti trestní nález dle tohoto ustanovení divadelního řádu, rozřešilo nařízení vydané od ministrů vnitra, vojenství a práv dne 21. prosince 1851 č. 260 ř. z. tím způsobem, že příslušným jest úřad, jemuž náleželo přihlížeti k onomu představení, kterým přečin byl vykonán.

Pro jednotlivé pohoršlivé odchylky od schváleného textu divadelního díla (extemporace) má úřad bezpečnosti podle míry zlého úmyslu z jich obsahu vycházejícího vinníkovi uložit pořádkový trest od 5 až do 50 zl., pokud by dle divadelního řádu nebo dle obecných trestních zákonů neupadl v trest přísnější. (§ 9. divad. řádu.)

Ku provedení divadelního řádu vydal ministr Bach pod týmž číslem ř. z. zvláštní naučení (instrukci) pro místodržitele všech království a zemí. Podle této instrukce jest na divadle od předstávování bez výjimky vyloučeno:

1. Vše to, čím by se představující dopustil skutku, který se pokutuje dle obecných zákonů trestních;

2. co se nesrovnává s cítění lojálnosti ku hlavě státu, ku nejvyššímu panujícímu domu císařskému a ku ústavě státní, neb co by bylo takového způsobu, že by tím láska občanů ku vlasti se přerušiti mohla;

3. co dle okolností doby jest proti veřejnému pokoji a řádu, nebo co by bylo takové, že by z toho nenávist mezi národnostmi, třídami společnosti a společnostmi náboženskými, nebo shluknutí a nedovolené demonstrace při provozování povstati mohly;

4. co jest na urážku veřejné slušnosti, stydlivosti, mravopoctnosti nebo náboženství; pročež se nemá zvláště dovolovati předstávování na divadle církevních obyčejů a bohoslužebních jednání uznaných náboženských společností, ani užívání duchovních ornátů. Taktéž se nesmí na divadle užívatí rakouských úředních obleků a uniforem;

5. rovněž není dovoleno voliti osoby, jež jsou ještě na živu, a známé vůbec poměry života soukromého za předmět divadelního předstávování.

Státní úřad má právo býti přítomen nejen představení, nýbrž i hlavním zkouškám, aby, co se týče scénování, kostumů, tanců, skupení a hudebních nápěvů, v čas učiniti mohl potřebná připomenutí.

Co se týče generálních zkoušek, platí zvláštní místní ustanovení. Tak má na př. dle výnosu vídeň. polic. ředitelství ze dne 21. srpna 1858 č. 29.602 předcházení představení generální zkouška, která se má dle jiného výnosu téhož polic. řed. ze dne 9. února 1861 č. 532 konati v kostumech, a dle výnosu téhož řed. ze dne 7. března 1875 č. 10.793 má býti inscenována tak jako při představení. Pražské policejní ředitelství vydalo podobný interní předpis o generálních zkouškách, a žádá na obou zemských divadlech, aby ke zkouškám také bylo zváno.

Dle nařízení místodrž. pro království České ze dne 27. ledna 1856 č. 1050 jest vyhraženo v každém divadle na venkově ve městech, kde jest četnický poboční nebo četový velitel, tomuto volné sedadlo. Rovněž v obou zemských divadlech Pražských, českém i německém, má policejní ředitelství vedle jiných funkcionářů dle zvláštní smlouvy se zemským výborem království Českého, jakožto vlastníkem divadelních budov, vyhraženu jednu loži.

O příslušnosti státních úřadů v záležitostech divadelního řádu a podání rekursů proti jich nařízením vydáno bylo pro král. České místodrž. nařízení ze dne 26. pros. 1850 č. 200 z. z.

Mezi předpisy, jež s divadelním řádem souvisí, uvéstí sluší též výnos dolnorak. místodržitelství z 15. prosince 1879 č. 8737, kterým dovoleno ohlašovati provozování divadelních kusů, teprv až když jsou povolehy. Pražské policejní ředitelství podobného výnosu nevydalo.

II. Koncese ku pořádání divadelních představení. Koncesi ku vykonávání divadelního podniku kočujícím způsobem udílí dle četných předpisů místodržitelství. Ke zřízení stálého divadla třeba jest nejvyššího svolení (nař. min. z 19. ledna 1853 č. 10 ř. z. C § 14.) Již dle dekretu praesidia dvor. kanc. ze dne 6. ledna 1836, oznámeného všem zemským praesidiím, směly divadelním kočujícím ředitelům vydávati koncese jen zemské nejvyšší státní úřady (nynější místodržitelstva), kterým zároveň uloženo, aby při udělování koncesí vedly si velmi opatrně. Když však zemská praesidia ustanovení řečeného přesně nedbala a delegovala krajské úřady ku povolování dotčených koncesí, bylo dekr. dvor. kanc. ze dne 25. září 1841 ustanovení to obnoveno. V novější době vydány byly stran dohledu a dovolování licenčních divadelních podniků pro království České zvláště tyto místodrž. výnosy: ze dne 26. června 1872 č. 31.477, ze dne 23. září 1872 č. 47.661, ze dne 8. listopadu 1872 č. 51.778, ze dne 20. dubna 1873 č. 18.132, ze dne 18. května 1875 č. 15.356, ze dne 11. května 1886 č. 90.138 a j. Místodržitelstvími těmito výnosy ukládá se jmenovitě okresním hejtmanům, aby svědomitě a všestranně zkoušeli rozhodující momenty pro povolení nebo nepovolení divadelních koncesí a předkládali v tom směru místodržitelství důkladné zprávy, na jichž základě by pak místodržitel mohl rozhodnouti, zejména aby vyšetřili stáří žadatelovo, jeho chování, poměry výdělkové a majetkové, a zvláště jeho schopnost výdělkovou, jeho schopnost produkční atd. Dle výnosu místodržitelství ze dne 11. května 1886 č. 90.138 závisí vydání produkčních koncesí (licencí) na zaplacení daně.

III. Celá jest řada předpisů, kterými se stanoví, zdali vůbec a pokud ty které osoby smějí účinkovati v divadelních představeních, resp. zkouškách. Tak zapověděno úředníkům (nejen státním) hráti i na domácích divadlech gub. nař. čes. ze dne 28. října 1801 č. 2000, rovněž zapověděno státním úředníkům dv. dekr. ze dne 13. srpna 1818 hráti nebo spisovati divadelní kusy. Gub. nař. ze dne 28. října 1801 opětováno bylo pak v gub. nařízení ze dne 29. srpna 1843 č. 5819, jež vydáno bylo k omezení vzrůstajících se divadelních představení ochotnických na českém venkově.

Staré jsou zákazy, kterými omezeno užívání dětí v baletech. Náležejí sem výnosy polic. dvor. úřadu ze dne 12. ledna 1824 č. 207 a ze dne 23. září téhož roku. Výnosem ze dne 26. září 1856 č. 14.051/1118 zakázalo min. kultu a vyučování (ve král. Čes. publikováno výnosem místodrž. ze dne 10. října 1856 č. 9724) užívání dětí školou povinných ku divadelním představením, pokud mají ráz veřejnosti a vlastních dětských divadelních představení. Totéž opakováno ve výnosu nejv. polic. úřadu ze dne 15. října 1856 č. 12.114/1218 IV., publ. pro král. České výnosem místodrž. ze dne 15. listop. 1856. Dle výnosu min. vnitra vydaného ve srozumění s min. kultu a vyučování ze dne 18. srpna 1871 č. 3056 rozhodují stran povolování dětských představení ustanovení divad. řádu ze dne 25. listop. 1850 č. 454 ř. z.

O divadelních školách vydán byl výnos min. kultu a vyučování ze dne 28. září 1872 č. 11.980.

IV. Noremní dny. Ode dávna vyvinulo se t. zv. tempus sacratum, v němž divadelní představení a jiné produkce, plesy a zábavy pořádati bylo zakázáno. Pro král. České uvéstí sluší zvláště gub. dekret ze dne 24. října 1826 č. 52.366, kterýmž zachovány, co se týkalo divad. před-

stavení, plesů a tan. zábav t. zv. noremní dny dosud trvající, totiž dni 22., 23., 24. a 25. prosince, škaredá středa, doba od květné neděle až včetně do božího hodů velkonočního, boží hod svatodušní, den Božího těla, zvěstování a narození Panny Marie. Ve všech těchto dnech nesměla se divadelní představení ani jiné zábavy pořádati. Změna nastala, pokud se týče divad. představení, podnes ještě platným nař. min. zemské obrany a veř. bezpečnosti, min. kultu a vyučování a min. vnitra ze dne 1. července 1868 č. 81 ř. z., a sice tím způsobem, že pouze ve 3 posledních dnech velkonočního týdne, na Boží tělo a na štědrý den nesmějí se konati naprosto žádná divadelní představení, kdežto na Boží hody: vánoční, velkonoční a svatodušní mohou divadelní představení býti pořádána, avšak jen k účelům dobročinným, a když to příslušný státní úřad zvláště dovolí. Co se týče jiných veřejných zábav než divadelních představení, změněn byl gub. dekret ze dne 24. října 1826 č. 52.366 nař. min. zemské obrany, min. kultu a vyučování a min. vnitra ze dne 15. července 1868 č. 98 ř. z., a sice tím způsobem, že ve dnech, kdy se divadelní představení (dle cit. min. nař. ze dne 1. července 1868 č. 81 ř. z.) buď vůbec nedovolují anebo jen se zvláštním povolením jsou přípustna, nesmějí se konati veřejné plesy. Jiné veřejné zábavy, jako koncerty a j. produkce nesmějí se konati v posledních 3 dnech velkonočního týdne a na štědrý den.

V. Představení divadelních ochotníků. Dokud nebyl vydán zákon o právu spolčovacím ze dne 15. listop. 1867 č. 134 ř. z., jevila se činnost divadelních ochotníků docela jinou než od vydání tohoto zákona. V moci úřadů bylo představení taková povolovati či nepovolovati. A není proto divu, že vydávány byly od gubernia, resp. místodržitelství rozličné předpisy, namířené proti českým ochotnickým představením. Uvádíme zejména gub. praes. nařízení ze dne 29. srpna 1843 č. 5819, vydané k omezení vzrůstajících se divadelních představení ochotnických na venkově. Gub. toto nařízení stanovilo zásadu, že ochotnická divadelní představení povolovati se mají jen výjimečně. Po vyhlášení divadelního řádu ze dne 25. listop. 1850 č. 454 vydána byla v l. 1850-55 celá řada místodržitelských normálů, upravujících divadelní činnost ochotníků. Jmenujeme z nich hlavně normále ze dne 24. října 1851, namířené proti českým ochotníkům. Ačkoli vydáním spolkového zákona změnil se úplně stav dosavadní, a divadelní ochotnické spolky jsou již dle stanov svých oprávněny pořádati divadelní představení, ignorují to úřady a žádají, aby ochotnické spolky v každém jednotlivém případě ucházely se o povolení příslušného politického úřadu. Úřady odvolávají se tu na § 2. div. řádu ze dne 25. listop. 1850 č. 454 ř. z., dle něhož »povolení ku jednotlivým představením od ochotníků uděluje podkrajský (resp. nyní okresní) hejtman, a v městech, kde jsou policejní ředitelství, ředitel policie«, avšak tento paragraf zrušen byl mlčky citovaným zákonem o právu spolčovacím. Dle tohoto zákona stačí, aby ochotnický spolek oznámil prostě úřadu zamyšlenou hru, a není tedy potřebí za povolení žádati, leč že by dle §§ 3. a 4. div. řádu běželo o hru, která na některém jevišti hlavního města v zemi nebyla dosud provozována. V tomto případě jedná se však nikoli o povolení dotyčného ochotnického představení, nýbrž o povolení censurní. Tohoto správného zákonného stanoviska však úřady neuznávají, a jednotlivé místodrž. výnosy pro král. České přímo předpisují, že ochotnické spolky v každém jednotlivém případě opatřiti si mají povolení k uspořádání dotyčného představení. Uvádíme výnos ze dne 26. října

1877 č. 57.173 a praes. výnos ze dne 21. ledna 1881 č. 578. Docela opačně než předpisují uvedené místodrž. výnosy, a tedy dle zákona zcela správně rozhodl správní soudní dvůr danou otázku náležitě z 5. února 1886 č. 394 (Budw. X.; č. 2902). Správné, námi hájené stanovisko, zaujímá také výnos min. fin. ze dne 19. září 1890 č. 10.775, který však pro polit. úřady není závazný, poněvadž upravuje pouze právní poměr finanční.

VI. Poplatky. Předpisy o kolkování žádostí v záležitostech divadelních tvoří rovněž dlouhou řadu. Dle p. s. 7 lit. g) popl. z. podléhají kolkovému poplatku 1 zl. z každého archu úřední koncese (licence), obsahující právo ku pořádání (živnostenským způsobem) divadelních představení. Žádosti za povolení jednotlivých divadelních ochotnických představení, resp. oznámení těchto představení podléhají ustanovení p. s. 43 a) 2 a 43 b) 2 zák. ze dne 13. pros. 1862 č. 89. ř. z., a vydány byly v tom směru četné další zákonné předpisy, z nichž některé týkají se též divadelních licencí (koncesí), na př. výnos. min. fin. ze dne 25. března 1863 č. 11.390 849, výnos min. fin. ze dne 27. dubna 1877 č. 5997 (publikovaný místodrž. výnosem ze dne 26. října 1877 č. 57.173), místodrž. výnos ze dne 6. září 1879 č. 53.926, výnos min. fin. ze dne 7. února 1881 č. 35615 (publ. výnosem c. k. místodrž. pro král. České ze dne 26. února 1881 č. 11.718), místodrž. výnos ze dne 13. list. 1881 č. 37.136, místodrž. výnos ze dne 19. září 1886 č. 26.705 a j.

Dřívější ustanovení změněna byla částečně a částečně i doplněna výnosem min. fin. ze dne 19. září 1890 č. 10.775, který praví: Položka saz. 43 b) 2 zák. ze dne 13. pros. 1862 č. 89 ř. z. jedná o žádostech ku podniknutí jednotlivých, zvláštního úředního povolení vyžadujících výdělkových aktů.

Pokud jest pořádána veřejná produkce beze vstupného, jež tedy nemá rázu výdělkového aktu, nesluší užití tohoto zákonného ustanovení.

U spolků závisí platnost p. s. 43 b) 2 kromě toho ještě na tom, zda-li veřejná spolkem zamyšlená produkce tvoří předmět činnosti stanovami vyměřené. Je-li spolku úředně schválenými stanovami uděleno vůbec oprávnění ku pořádání jistých veřejných produkcí, není z pravidla ke každé jednotlivé produkci potřebí zvláštního úředního povolení, a podléhají tedy dotyčná u politického okresního úřadu podaná oznámení pouze kolkové povinnosti dle p. s. 43 a) 2. Výjimka platí však při provozování kusů divadelních. Vzhledem k ustanovení § 3. div. řádu ze dne 25. listop. 1850 č. 454 ř. z. musí totiž spolek stanovami k pořádání divadelních představení oprávněný žádati za zvláštní povolení politického úřadu tenkrát, když běží o provozování dramatického díla, které nebylo ještě provozováno na jevišti hlavního města v zemi. V tomto případě podléhá dotyčná žádost kolku 1 zl. dle p. s. 43 b) 2, kdežto oznámení stanovami oprávněného spolku stran provozování divadelního kusu, na jevišti hlavního města země již provozovaného, podléhá dle p. s. 43 a) 2 pouze kolku 50 kr.

Posuzování dotyčných podání dle p. s. 43 b) 2) závisí na dvojím předpokládání, že totiž veřejná produkce jeví se jakožto výdělkový akt, a že ku speciální produkci jest třeba zvláštního povolení, a sice buď proto, že dotyčná korporace nemá všeobecného úředního provozovacího povolení aneb proto, že dle politických předpisů nehledě na všeobecné povolení musí býti dosaženo zvláštního úředního svolení.

Žádá-li se jedním podáním za povolení ku několika výdělkovým aktům v rozličných dnech, pokud se týče oznamuje-li se jedním podáním uspořádání několika produkcí, budiž užito přece jen kolku jediného.

Okolnost, že výtěžek veřejné za vstupný poplatek každému přístupné produkce určen jest dobročinnému účelu, netuší platnost p. s. 43 b) 2, má-li tato v daném případě nastati.

Co se týče produkci, k nimž mají přístup jen členové spolku, ať již za vstupné či bez něho, musí se rovněž rozeznávati, zdali spolek ku produkci dle stanov jest oprávněn čili nic.

V prvním případě mohou se podání, jež se týkají takových interních, avšak dle stanov pořádaných představení ve smyslu §§ 15. a 16. zák. ze dne 15. listop. 1867 č. 134 ř. z. posuzovati jako podání kolku prostá, ve druhém případě podléhají však poplatku dle p. s. 43 b) 2, resp. dle p. s. 43 a 2, dle toho, zda-li se produkce koná za vstupné či bez něho.

Co se týče kolku licenčního, má se tento dle p. s. 7 lit g) popl. z. tenkrátě odváděti, jestliže se o úřední povolení v daném případě nutném vydá zvláštní licence.

VII. O divadelních hudových jedná nález správního soud. dvorů ze dne 21. září 1883 č. 3179 (Budwinski VII. č. 1841) a pro král. České platný zákon ze dne 27. března 1887 č. 27 z. z., který jest redigován podle mnohem obšírnějšího zákona dolnorakouského ze dne 15. prosince 1882 č. 68 ř. z.

VIII. Provozovací právo ku dílům dramatickým a hudebně dramatickým upraveno jest nejnověji aut. zák. ze dne 26. prosince 1895 č. 197 ř. z., kterým zrušen byl dosavadní pat. ze dne 19. října 1846 č. 992 sb. z. s. Dle nového aut. zák. náleží při divadelních dílech autorovi výhradné právo k veřejnému provozování, a sice jak co se týče jeho děl rukopisných tak i tištěných — byť i bez výhrady práva provozovacího (§§ 23, 30, 34 aut. zák.). Na rozdíl od dosavadního zákonného stavu trvá dle nového aut. zákona výhradné provozovací právo stejně jako právo nakladatelské z pravidla po celý život autorův a ještě 30 let po jeho smrti. (§ 43.) Větší podrobnosti viz ve čl. Právo autorské.

IX. Veliká jest konečně též řada různých předpisů, jež nespádají do kategorií shora uvedených. Jsou to na př. předpisy o divadelních agenturách, o zákazu měnění titulů divadelních kusů, o divadelní službě inspekční a zdravotní atd. Co se týče zdravotní služby v zemských divadlech v Praze uvádíme výnos místodržitelství ze dne 30. září 1892 č. 114.457, dle něhož jmenování byli pro uvedenou zdravotní službu v praž. divadlech lékaři zeměpanští. — Zavedením zákona ze dne 30. března 1888 č. 33 ř. z. o pojišťování nemocenském nastala pro divadelní podnikatele povinnost (dle čl. V. úvod. patentu k živnost. řádu lit. c) ohlašovati divadelní personál k okresním nemocenským pokladnám. Podobným způsobem stanoveno říš. zák. ze dne 20. července 1894 č. 168 ř. z., že divadelní podniky podléhají zákonu ze dne 28. pros. 1887 č. 1 ř. z. na r. 1888 o pojišťování úrazovém.

### Dlužník hlavní.

Pojem hlavního dlužníka předpokládá více osobně zavázaných, ač okolností, že jest tu více dlužníků, nemá ještě v zápětí, že by se musil činiti rozdíl mezi hlavními a vedlejšími dlužníky. Z toho, že někdo „jako spoludlužník“ přistoupí ke dluhu již stávajícímu, neplyne ještě důvod ku rozeznávání mezi dlužníkem hlavním a vedlejším, poněvadž ve případě takovém jest přistoupivší spoludlužník na roveň postaven dlužníku původnímu (§ 1347 o. o. z.); stává se totiž rovněž hlavním dlužníkem, jak zákon ne dosti přesně praví. V tomto případě lze mluvit, jako na př. při